

**PĀRSKATS PAR LABĀS PRAKSES PIEMĒRIEM
PAŠVALDĪBU, PRIVĀTĀ SEKTORA UN JURIDISKO PERSONU SADARBĪBĀ
REĢIONA EKONOMISKĀ POTENCIĀLA
ATTĪSTĪBAS VEICINĀŠANĀ.**

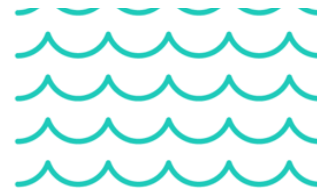
Pārskats veikts “Publisko un privāto partnerattiecību biedrības “Zied zeme”” projektā „Daugavas upes baseina ekonomiskā potenciāla attīstība” (DaugavAbasMalas) Nr.18-00-A019.332-000002, kas tiek īstenots Latvijas Lauku attīstības programmas 2014.–2020. gadam apakšpasākumā “Starpterritoriālā un starpvalstu sadarbība”.

Par pārskata saturu ir atbildīga tā autore Sandra Biseniece.

Pārskata autore nav atbildīga par ziņojumā iekļautās informācijas tālāku izmantošanu un tās radītajām sekām. Pārpublicēšanas, citēšanas vai citādas izmantošanas gadījumā atsauce uz pārskatu un tā autori ir obligāta.

Pārskats neatspoguļo finansētāja viedokli.

2018.gada 7.novembris

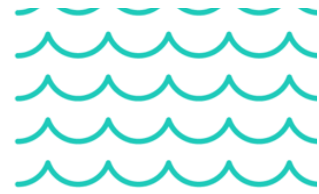

Partnerības ir būtiskas gandrīz katrā tūrisma aktivitātē. Parasti tūrisms iesaista gan plašu publiskā un privātā sektora partneru loku, gan kopienas un dažādus NVO, kas visi kopā veido ceļojuma pieredzi, piedzīvojumu un uztur infrastruktūru. Partnerības ir īpaši nozīmīgas tad, ja nepieciešams izveidot jaunu tūrisma piedāvājumu, vai starpreģionu, pārrobežu sadarbību, kā tas varētu būt Daugavas ūdenstūrisma ceļa izveidē, ar tam piesaistītu velotūrisma, pārgājienu tūrisma un citiem tūrisma piedāvājumiem. Projekta "DaugavAbasMalas" mērķis ir Daugavas baseina ekonomiskā potenciāla rosināšana, tādēļ būtu lietderīgi stratēģiski izvērtēt ne tikai ūdenstūrisma ceļa izveidi, bet arī kompleksa, daudzpusīga tūrisma piedāvājuma izstrādāšanu starptautiskajam tirgum, kura piedāvātās aktivitātes ietver visu iespējamo tūrisma piedāvājumu strukturētā, ekonomiski pamatotā un tūristam saistošā veidā. Šajā pārskatā ir izvērtēti projektā "DaugavAbasMalas" iesaistīto ekspertu norādītie labās prakses piemēri, kas viņu ieskatā būtu noderīgi plašu spēlētāju loka sadarbības veicināšanai Daugavas baseinā.

[Pasaules Tūrisma organizācijas globālais ziņojums par publiskajām un privātajām partnerībām tūrisma attīstībā](#) uzsver, ka publiskās un privātās partnerības, turpmāk PPP, kļūst par aizvien nozīmīgākiem spēlētājiem pasaulē, kur resursi ir ierobežoti un konkurence aizvien palielinās. PPP ir sadarbības forma, kas efektīvā un ekonomiski pamatotā veidā apkopo visus nepieciešamos resursus, lai izveidotu atmiņā paliekošu un ilgtspējīgu tūrisma pieredzi. PPP resursi, ne izslēdzoši, ir zeme, kapitāls, zināšanas un prasmes. PPP ir īpaša nozīme tur, kur tūrisma pakalpojums ir jāattīsta no pirmsākumiem, tur, kur varētu būt pieprasījuma potenciāls, bet nav vēsturiski izveidota piedāvājuma vai ekonomisko instrumentu, kas palīdzētu tūrisma industrijai nostiprināties reģionā. Šajā gadījumā tūrisma piedāvājuma izveidošana notiek caur tādām ekonomiskās attīstības iniciatīvām ar tūrisma vērsumu, kuras sniedzas pāri reģionu un valstu robežām. Ziņojumā uzsvērts, ka jaunās tūrisma formas un tūrisma industrijas attīstība samazina nabadzību reģionos, stiprina kopienas, tūrisma galamērķu saglabāšanu un ilgtspējīgu apsaimniekošanu. Šajā apskatā ietvertie labo prakšu piemēri ir izvēlēti, lai demonstrētu kā inovatīvi un iekļaujoši risinājumi privātās un publiskās partnerības risinājumi var sekmēt tūrisma piedāvājuma izveidošanos un tūrisma industrijas attīstību.

Saeimas [publiskotajā sintēzes ziņojumā par reģionālā tūrisma attīstības iespējām Latvijā](#) ir norādīts, ka 10 ministrijas no 13 ir iesaistītas tūrisma nozarē, kā arī tas, ka tūrisma nozarē reģionos pārsvarā darbojas mikro un mazie uzņēmumi, kuriem nereti tūrisms ir dzīvesveida tipa uzņēmējdarbība, papildu nodarbošanās veids vai hobijs. Vienlaikus, kā norādīts pētījumā, šādiem uzņēmumiem saistošās prasības neatšķiras no tām, kas tiek izvirzītas lielajiem uzņēmumiem. Ir uzsvērts, ka ministrijas savā pārziņā esošo politiku pārsvarā plāno tikai vienas nozares ietvaros, taču tūrisma attīstībai nozīmīgi ir starpnozaru risinājumi. Vienlaikus ir pieminēts, citējot informatīvo ziņojumu "Par Latvijas tūrisma attīstības pamatnostādņu 2014.-2020. gadam īstenošanas 2014. – 2016. gadā starpposma novērtējumu", ka tūrisma infrastruktūras uzturēšanā, informācijas sniegšanā un citās jomās nozīmīga loma ir pašvaldībām. Būtisku ieguldījumu tūrisma nozares plānošanā un regulējuma pilnveidē sniedz profesionālās un reģionālās asociācijas

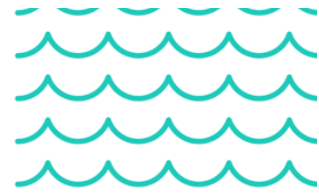

Pasaules Tūrisma organizācijas Globālajā ziņojumā ir norādīti trīs PPP attīstībai svarīgākie resursi: pirmkārt, galamērķa pārvaldības organizācijas (pašvaldības, to tūrisma informācijas centri, nacionālo dabas resursu pārvaldības aģentūras, u.c.) bieži izmanto PPP, lai iesaistītu tūrisma piedāvājuma radīšanā plašāku spēlētāju loku, vai kontrolētu to, kā tūrisma pakalpojuma sniedzēji darbojas viņu teritorijās. Otrkārt, universitātes parasti ir nozīmīgs vajadzību un iespēju tīklotājs reģionos, kur PPP sadarbības nav bijušas aktīvas iepriekš. Treškārt, nacionālā un reģionālā līmenī var būt pieejami resursi, kas paredzēti tieši PPP veicināšanai. Tūrisma ieguldījums Latvijas ekonomiskajā attīstībā ir nostiprināts stratēģiskās plānošanas un rīcības dokumentos, prioretizējot šo nozari nacionālā un reģionālā līmenī. Tādejādi ir izveidoti pamati tūrisma ekonomikas attīstībai. Tomēr privātā sektora iesaistīšanās tūrisma industrijā aizvien ierobežo gan uzņēmējdarbības forma (mikro un mazie uzņēmumi), gan administratīvie šķēršļi, gan tūrisma nozares pārraudzības segmentācija un tas, ka grūti atrodama informācija par atbalsta iespējām uzņēmējiem tūrisma nozarē. Minētajā sintēzes ziņojumā teritoriālu tūrisma klasteru veidošana ir viena no ekspertu ieteiktajām metodēm sadarbības tīklu veidošanai konkrētu tūrisma piedāvājumu attīstībā.

Ziņojumā pieminēti divi tūrisma klasteri – [Gaujas Nacionālā parka tūrisma klasteris](#) un [Latvijas Veselības tūrisma klasteris](#). Abi minētie ir piemērs PPP sadarbībai konkrētas teritorijas tūrisma potenciāla un/vai konkrēta tūrisma pakalpojuma attīstīšanai ar izmērāmiem privātā sektora partneru ieguldījumiem.

2012. gada 12. septembrī Latvijas Investīciju un attīstības aģentūrā (LIAA) tika parakstīti 11 līgumi ar dažādu tautsaimniecības nozaru klasteru vadītājiem, paredzot, ka turpmāko trīs gadu laikā šajos klasteros apvienojušies vairāk nekā 350 uzņēmumi, pētniecības institūcijas, augstskolas, nevalstiskās organizācijas un pašvaldības kopīgiem spēkiem attīstīs jaunus produktus, apgūs eksporta tirgus un radīs pamatu savas nozares ieguldījuma Latvijas ekonomikā paaugstināšanai nākotnē. Atbalsta mērķis bija veicināt nozares savstarpēji nesaistītu komersantu, pētniecības, izglītības un citu institūciju sadarbību, tādējādi veicinot nozaru un komersantu konkurētspējas celšanu, eksporta apjomu palielināšanu, inovācijas un jaunu produktu veidošanos. Atbalsts paredzēja klastera darbības aktivitātes finansēšanu un klastera pakalpojumu nodrošināšanas sadarbības partneriem finansēšanu. Klasteros kopumā apvienojās vairāk nekā 350 uzņēmumi, augstskolas, zinātniskās pētniecības iestādes, nevalstiskās organizācijas un pašvaldības. Klasteru izveides [priekšnoteikums](#) bija vismaz 20 uzņēmumu un vienas pētniecības institūcijas līdzdalība, tomēr realitātē dažādu partneru interese līdzdarboties kopīgu mērķu vārdā bijusi vēl lielāka. Kopējais Klasteru programmas finansējums Eiropas Reģionālās attīstības fonda programmas ietvaros līdz 2015. gadam bija 3,4 miljoni latu, vienam klasterim piešķirot ne vairāk kā 300 tūkstošus latu nozares dalībnieku sadarbības veicināšanai, eksporta tirgu apguvei, pētījumu veikšanai un jaunu produktu un pakalpojumu izstrādei. Tādējādi valsts iesaistījās, lai vidējā termiņā veicinātu uzņēmēju savstarpēju sadarbību.

Latvijas Republikas Finanšu ministrijas 2018. gada 6. jūlija [noslēguma izvērtējumā “Eiropas Savienības fondu ieguldījumu izvērtēšana uzņēmējdarbības atbalstam 2007. – 2013. gada](#)

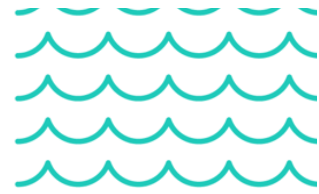
plānošanas periodā un šo ieguldījumu ietekmes noteikšana" analizēti klasteru programmas rezultāti. Izveidoto biznesa inkubatoru, klasteru skaits – 18; Ekonomiski aktīvo komersantu skaits uz 1000 iedzīvotājiem (2.3.prioritāte) – 32; Piesaistītā privātā finansējuma apjoms komercdarbības attīstībai (2.3.prioritāte) - 15 milj. EUR. No kopumā klasteros strādājošiem 277 uzņēmumiem 24 uzņēmumi savu saimniecisko darbību veikuši tūrisma nozarē.

Klasteru programmas rezultāti ir kopumā novērtēti kā adekvāti, lai gan izvērtējumā par atbilstību ekonomiskajai situācijai konstatēts, ka neskatoties uz to, ka 8 no 11 klasteriem turpināja savu darbību, aktivitātei izvirzītu skaidru rezultātu un ietekmes mērķu neesamība, pēcuzraudzības trūkums un ekonomiskā krīze neļauj spriest par šī atbalsta ieceres pamatotību un veiksmi. Tālab secinājumos fiksēts, ka 2014. – 2020. gada plānošanas perioda beigās jāveic izvērtējums par kompetences centru un klasteru vidēja termiņa ietekmi uz P&A (pētniecība un attīstība) mērķu sasniegšanu ar mērķi pilnvērtīgāk izprast uzņēmējdarbības un pētniecības sektora sadarbības rezultātus.

2014.-2020. posmā nacionālā līmenī sadarbību nozares ietvaros tiek atbalstīta ar SAM (specifiskais atbalsta mērķis) 3.2.1.1. „Klasteru programma” (6 200 001 EUR).

Pasaules Tūrisma organizācija norāda, ka nereti tūrisma piedāvājums ģeogrāfiski koncentrējas ap konkrētām tūristu piesaistes vietām. Šobrīd Daugavas upe un tās baseins piesaista vērā ņemamu tūristu īpatsvaru tikai galamērķī Daugavas loki, Augšdaugavā. Šis objekts ir iekļauts [UNESCO nacionālo objektu sarakstā](#) un Daugavpils novada pašvaldība to nominējusi UNESCO Pasaules mantojuma sarakstam. Pasaules Tūrisma organizācijas ieskatā nacionālā līmeņa valsts pārvaldei jāsadarbjas ar pašvaldībām un to aģentūrām, lai nacionālā kontekstā nodrošinātu tūrisma attīstību konkrētajā galamērķī. Parasti šādas sadarbības fokusā ir kāds konkrēts projekts vai PPP iniciatīva.

Daugavpils novada domes Dabas resursu nodaļas vadītāja Jolanta Bāra kā veiksmīgu PPP sadarbības instrumentu projektiem Daugavas lokos norāda [Atbalsta fondu biedrībām](#), kas konkursa kārtībā piešķir līdzekļus no domes budžeta sabiedriski nozīmīgu projektu, programmu un pasākumu īstenošanu Daugavpils novada pašvaldības teritorijā. Šo, iespējams, nevarētu uzskatīt par PPP sadarbības modeli [Publisko un privāto partnerību likuma](#) izpratnē, bet daudzi novada uzņēmēji ir sabiedriski aktīvi un darbojas biedrībās, realizējot sabiedriski nozīmīgus projektus no pamatnodarbošanās brīvajā laikā. Kā vienu no redzamākajiem PPP iniciatīvas rezultātā realizētiem projektiem J.Bāra min dzīvnieku patversmi "Otrā māja" Daugavpils novada Demenes pagastā, ko 2014. gadā vecā koka ēkā izveidoja biedrība "Otrā māja dzīvniekiem". 2018.gada oktobrī ir pabeigta ēkas pilna rekonstrukcija, kur veca vienstāva koka ēka tika pilnībā pārbūvēta par jaunu, mūsdienīgu, daudzfunkcionālu, visām sanitārajām un estētiskajām normām atbilstošu dzīvnieku patversmi, kas brīvi pieejama visām sabiedrības grupām. "Otrās mājas" ēkā ir iespēja ne tikai sniegt palīdzību dzīvniekiem, bet arī organizēt izglītojošus pasākumus, uzņemt apmeklētājus, pat tūristu un skolēnu grupas. Projekta pieteikums sagatavoja biedrība "Otrā māja dzīvniekiem" un tas saņēma atbalstu no vietējās rīcības grupas (VRG) biedrības „Daugavpils un Ilūkstes novadu partnerība "Kaimiņi"" sabiedrības virzītās vietējās attīstības stratēģijas LEADER 2015.—2020. gadam izsludinātā projektu konkursa ietvaros, kā arī Daugavpils novada domes,

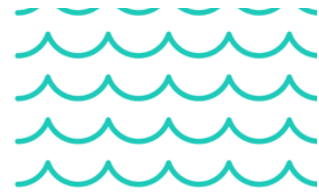
Starptautiskā Labdarības fonda “Dogs Trust Worldwide” līdzfinansējumi, fizisku un juridisku personu ziedojumi.

Viens no ilgtspējīgākajiem un visvairāk aprakstītajiem PPP sadarbības piemēriem Eiropas Savienībā ir [Roterdamas klimata iniciatīva](#). Sadarbības partneri ir Roterdamas pašvaldība, Roterdamas ostas pārvalde, vietējai vides aizsardzības iestāde un uzņēmēji, kas darbojas ostā un tai piegulošajās teritorijās. Sadarbības mērķis ir stiprināt pilsētas, ostas un industriālā kompleksa ilgtspēju, padarot Roterdamu par aizvien pievilcīgāku vidi dzīvošanai, atpūtai, darbam un investīcijām. Roterdamas klimata iniciatīvas lapā var viegli orientēties trijās sadaļās: [pilsēta](#), [osta](#) un [industrija](#). Katrā no tām ir izvēlnes ar aktuālajām tēmām, projektiem, publikācijām un līdzdalības iespējām. Turklāt katra no dalīborganizācijām atspoguļo Roterdamas klimata iniciatīvas savās mājaslapās. Roterdamas piemērs ir ievērtības vērts, jo ir izdevies reālā kopdarbā apvienot politiķu, pilsētas un ostas pārvaldīšanas un industriju intereses, sākot sadarbību jomā, kas vienlīdz skar visus iesaistītos - pretplūdu aizsardzībā un applūšanas risku pārvaldībā. Roterdama ir lielākā Eiropas osta pēc kravu aprites un vienlaikus - izvietota pašā zemākajā upes deltā Eiropā. Ar laiku klimata iniciatīva ir pārvērtusies vispusīgā PPP programmā ar vienotu vērtību sistēmu un kopīgiem, kaut arī diversificētiem mērķiem, ko finansē tās dalībnieki. Laikā no 2010. līdz 2014. gadam Roterdamas izpilddirekcija vien bija iepļānojusi Roterdamas ilgtspējas programmā ieguldīt [31 miljonus eiro](#). Roterdamas ambīcijas ir kļūt par no CO2 izmešiem brīvu pilsētu un šī mērķa sasniegšanā klimata iniciatīva plāno strukturēti iesaistīt ikvienu pilsētas iedzīvotāju un uzņēmēju.

Savā prezentācijā DaugavAbasMalas Černovkas Satikšanās laikā karšu izdevniecības "Jāņasēta" IT direktors Visvaldis Gercāns norādīja uz diviem interesantiem PPP tīkliem Eiropas Savienībā, kurus raksturo gan plašs iesaistīto spēlētāju un ieinteresēto pušu loks, gan veiksmīgi integrēti ģeotelpiskie dati.

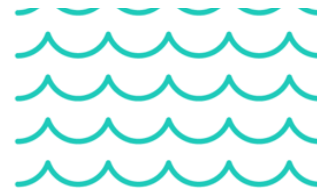
Pirmais no tiem ir Šīras (Suir) upes Īrijā, dabas un kultūras mantojuma objektu pārvaldības tīkls, kura interneta [vietnē](#) ir dažādas "telpas": dabas un kultūras mantojuma objektu apzināšanai, iedzīvotāju līdzdalībai – sanāksmēm, mantojuma objektu izpētei, vēstures faktu vācējiem, u.taml. Būtiski, ka jebkuram ieinteresētam iedzīvotājam, sabiedriskai organizācijai vai uzņēmējam ir iespēja reģistrēties tīklā un uzsākt sadarbību tā ietvaros ar brīvprātīgo grupām, uzņēmējiem, NVO un ietekmēt norises pašvaldībā. Lapā atrodami padomi līdzdalībai dažāda līmeņa reģionālajā un nacionālajā pašpārvaldē, informācija par iedzīvotājiem un organizācijām pieejamajiem fondiem, kā arī kontakti. Interesanti, ka Tiperrary publiskās līdzdalības tīkls ir radies iedzīvotājiem un uzņēmējiem sadarbojoties [Šīras upes tūrisma piedāvājuma dažādošanā un tūrisma galamērķu pārvaldīšanā](#).

Otrs V.Gercāna minētais PPP tīkls ir [Sloepennetwerk \(Nīderlande\)](#) - vienots ūdensceļu tīkls 400 km garumā ar daudzu maršrutu izvēlnēm. Šis projekts ir salīdzināms ar Latvijas un Igaunijas realizēto pārrobežu Riverways.eu projektu, kas plašāk pazīstams kā [Upesoga](#). Sloepennetwerk ir dabas un cilvēka veidots vienots ūdensceļu tīkls 400 km garumā. Tīkla dalībnieki ir gan publiskā, gan privātā sektora pārstāvji, gan iedzīvotāji. Tīklā ir pieejama vienota

informācijas aprites sistēma par reģiona projektiem, kas saistīti ar dabas un kultūras mantojumu un tūrisma [mobilā lietotne](#).

Spānijas pieredze pierāda, ka tūrisma galamērķu pārvaldības organizācijas izveidošanā arī ir iespējama [PPP sadarbība](#). Katalonijas Stratēģiskā tūrisma plāns 2013.-2016. periodam tika sakņots privātajā un publiskajā partnerībā, lai saglabātu galamērķu sociālo, ekonomisko un vides kvalitāti. Plāna izstrādāšanu un realizēšanu uzrauga [Taula de Turisme](#) (Tūrisma darba grupa), kas strādā četrās komitejās: plānošana, programmu izveide, kvalitāte un inovācijas, zināšanas un stratēģija. Komiteju biedri ir pārstāvji no privātā sektora, akadēmiskām aprindām un valsts pārvaldes. Atbalstāmās aktivitātes, par kurām ir vienojušās komitejas, ietver ekonomisko ilgtspēju, iekšzemes reģionu popularizēšanu, eksperimentālu tūrisma produktu izveidošanu un interneta portāla [www.catalunya.com](#) izveidošanu mazo un vidējo uzņēmēju reklamēšanai. Viens no svarīgākajiem mērķiem ir vides ilgtspēja, lai uzlabotu enerģijas un citu resursu efektivitāti, kā arī samazinātu slodzi uz dabas pamatnēm. Katalonijas Tūrisma darba grupa tiecas panākt arī starptautisku redzamību, piesakoties [biosfēras sertifikātam](#), [UNESCO biedra Globālā ilgtspējīgā tūrisma padomes kvalitātes zīmei](#) u.c. Darba grupa pievērš īpašu uzmanību tam, lai salāgotu tūristu vajadzības un vietējo iedzīvotāju dzīves ritumu, gan strādājot ar vietējām kopienām izglītošanas procesā, gan ievērojot vietējo kopienu intereses tūrisma produktu dizainā.

SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

Privātā un publiskā partnerība (PPP) ir nozīmīgs resurss jauna tūrisma piedāvājuma izveidošanā. Savukārt PPP uzsākšanas resurss ir galamērķa pārvaldības organizācijas, universitātes kā PPP rašanās telpa un kā nacionālā, tā reģionālā līmenī pieejamais atbalsts. Ieteicams Daugavas ūdenstūrisma ceļa vispusīga un ilgtspējīga tūrisma piedāvājuma izveidošanai izmantot sadarbības iespējas ar novadu TIC speciālistiem. Ieteicams veidot sadarbību ar universitātēm, piemēram, [Rīgas Tehniskās universitātes Arhitektūras fakultāti](#) un Daugavpils universitātes vides plānotājiem un [Dzīvības zinātnes un tehnoloģiju institūtu](#). Daugavas ūdenstūrisma ceļa izveidē būtu izmantojams gan nacionālā līmenī pieejamais finansējums aizsākot, iespējams, Daugavas ūdenstūrisma klasteri, gan pašvaldībās pieejamais līdzdalības finansējums biedrībām. Būtu nepieciešams DaugavAbasMalas otrajā saturiskajā blokā izpētīt to, cik pašvaldībās ir pieejams līdzdalības finansējums, iekļaujot attiecīgu jautājumu plānotajā aptaujā.

Izmantojot PPP, iespējams, apvienojot ieinteresētās puses Daugavas baseina tūrisma galamērķu pārvaldības organizācijā un tai piesaistot ES fondu finansējumu būtu nepieciešams izveidot kompleksu tūrisma piedāvājumu Daugavas baseinā, kas aptvertu visus patreiz esošos tūrisma veidus, neierobežojot piedāvājumu tikai ar ūdenstūrisma, un panākt Daugavas ūdenstūrisma ceļa starptautisku redzamību, kā to Pļaviņu Satikšanās laikā rosināja Salaspils novada domes tūrisma organizatore un Lejasdaugavas tūrisma reģiona iniciatore Ieva Tumana, turpinot darbu, ko iesākusi Daugavpils novada pašvaldība ar centieniem UNESCO starptautiskajā kartē iezīmēt Daugavas lokus. Līdzīgi kā augstākminētajā Katalonijas PPP piemērā, šāda iniciatīva ļautu gan piesaistīt starptautiskas tūristu kopienas uzmanību Daugavas baseinam, gan izstrādāt viņiem saistošu piedāvājumu un risināt vietējo kopienu problēmas, atbildot uz viņu bažām un gaidām par tūristu plūsmas pieaugumu.

PPP piemēri no Tiperrary, Īrijā, Sloepennetwerk, Nīderlandē un Roterdamas klimata iniciatīva parāda, ka vienots partneru mērķis, kvalitatīvi un lietotājam draudzīgi ģeotelpiskie dati un TIC/uzņēmēju/pakalpojumu sniedzēju kontaktu bāzes ir tikpat nozīmīgi, kā vietējo kopienu līdzdalība un publiskās partnerības tīklu veidošana reģionā. Šo apgalvojumu nostiprinot, arī DaugavAbasMalas Satikšanās ir vairākkārt izskanējusi nepieciešamība pēc digitālas sadarbības platformas starp plašām daugaviešu sabiedrības, uzņēmēju un NVO grupām. Ieteicams digitālo platformu veidojot ņemt vērā starptautisko pieredzi, īpaši finansējuma piesaistē, lai nodrošinātu ikvienam bezmaksas pieeju platformai.

